

Virtueel publiek & cultuurparticipatie

Studiedag, 20 oktober 2006

Kim Robensyn, Amsab-ISG

Op 20 oktober organiseerde het departement Communicatiewetenschappen van de Universiteit Antwerpen en C.H.I.P.S. (Communicatie en Community, Humanitair, Interactie en Innovatie, Participatie en Society) vzw een studiedag rond het thema 'Virtueel publiek & Cultuurparticipatie'.⁽¹⁾ Dit initiatief wil inspelen op het groeiende fenomeen van de 'virtuele cultuurbezoeker'. Deze onderscheidt zich van de 'gewone' cultuurparticipant doordat hij/zij niet alleen op zoek is naar culturele informatie op het web, maar ook online geniet van kunst/cultuuruitingen en actief omgaat met de content op het internet. De grote opkomst bewijst dat dit een brandend actueel thema is waar heel wat actoren van de culturele wereld al dan niet actief mee bezig zijn.

De focus van deze studiedag was op drie pijlers gericht: het publiek, de culturele instelling en de overheid. De spits werd afgebeten door Gail Durbin, hoofd van Victoria & Albert Museum online⁽²⁾, die in haar keynote het publiek centraal stelde. Aan de hand van de concrete casus V&A online stond ze stil bij vragen als: Wat zijn de verwachtingen van de gebruikers? Op welke manieren kunnen deze actief deelnemen aan cultuuruitingen? Wat is de meerwaarde hiervan? Haar ervaringen leren dat de gebruikersgegenereerde content een absolute meerwaarde vormt voor het museum en zijn bezoekers. Interactief is het sleutelwoord in dit verhaal. De IT-sector heeft daar al handig op ingespeeld. Tal van toepassingen en technologieën zijn reeds voorhanden (weblogs, pod- en vodcasts, ...). Qua expertise moet het publiek hier zeker niet onderdoen voor de culturele sector, integendeel. De gebruiker is het beleid en de culturele sector voor. Dit moet voor deze actoren dan ook een stimulans zijn om na te gaan hoe deze expertise van de gebruiker aangewend kan worden bij nieuwe vormen van cultuurparticipatie.

Kristof Michiels, onderzoeker bij SMIT, had het in zijn bijdrage over de culturele instelling zelf. Hij illustreerde aan de hand van het project dat momenteel in Kunstencentrum Vooruit loopt⁽³⁾ de mogelijke versmeltingen tussen het reële en virtuele publiek. De drempels, meer bepaald geld en specifieke knowhow, waarmee cultuurinstellingen geconfronteerd worden

om op de creatieve cultuurparticipatie in te spelen, hoeven niet onoverkomelijk te zijn. Web 2.0 is hierbij het toverwoord, het biedt heel wat perspectieven om als instelling een interactieve relatie met je publiek aan te gaan. Experimenteren kan al heel wat boeiende resultaten opleveren, ook al zijn de financiële middelen beperkt. De grootste drempel blijkt vaak nog de culturele instelling en zijn medewerkers zelf te zijn. Niet iedereen is overtuigd van het nut van deze nieuwe technologieën in hun relatie met het publiek. Sensibilisering van de sector is hoogstnodig en hier ligt een duidelijke opdracht voor de overheid weggelegd, wat ons meteen bij de derde speler in dit verhaal brengt.

Debbie Esmans lichtte een tip van de sluier over de publicatie *E-cultuur. Bouwstenen voor praktijk en beleid*. Daarin komen onder andere volgende vragen aan bod: "Hoe kan de overheid voor een open kader zorgen waarbinnen publiek en culturele organisatie elkaar op een interactieve manier kunnen vinden?" en "In hoeverre kan/mag een overheid sturend optreden en hoever mag zij daarin gaan?" We mogen niet uit het oog verliezen dat het ook voor de overheid nog zoeken is naar manieren om de virtuele cultuurparticipatie optimaal te ondersteunen en stimuleren. Deze discussietekst is in de eerste plaats een aanzet om e-cultuur bespreekbaar te maken en is volledig na te lezen op www.cjism.vlaanderen.be/e-cultuur

Een herschikking van het cultuurlandschap is in zicht, een nieuwe vorm van cultuurbeleving in de maak. Helaas worden de virtuele bezoekers nog niet als volwaardige cultuurparticipanten beschouwd. Een mentaliteitswijziging is nodig zodat we in de nabije toekomst niet langer het onderscheid hoeven te maken tussen e-cultuur en cultuur tout court. De studiedag heeft wat dit betreft heel wat interessante bevindingen, nieuwe uitdagingen en boeiende vragen op een rijtje gezet. Geïnteresseerden kunnen dit alles nog eens nalezen op www.virtueleparticipatie.be

Als besluit nog even de stand van zaken in Vlaanderen. Het kritisch/creatief publiek, de virtuele cultuurparticipatie die op zoek is naar content en interactie, is ruim voldoende aanwezig (zie de talloze blogs). De culturele sector zelf blijkt echter nog niet klaar te zijn om op deze vraag in te spelen, een aantal pioniers en experimenten⁽⁴⁾ niet te na gesproken. Het beleid is in volle ontwikkeling, de eerste resultaten zijn zichtbaar (nota e-cultuur). Het aanbod en de omkadering hinken dus duidelijk achter op de vraag, maar de beweging is in gang gezet. Het is voor de culturele instellingen, ook in de erfgoedsector, van cruciaal belang om op deze trein springen. Mag dit dan ook voor Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis een aanzet zijn om een aantal goede voornemens te maken. Hou onze website in het oog!

(1) In samenwerking met onderzoeksgroep SMIT/VUB, Cultuurmet Vlaanderen en IAK/IBK Digitaalplatform.

(2) www.vam.ac.uk

(3) project onder de naam 'Visual Arts Centre of the Future'.

(4) Zie project Vooruit.